

בעזהשי"ת

מִיָּמֵי עֲמוּקִים עֵצָה בְּלֵב-אִישׁ וְאִישׁ תְּבוּנָה יִדְלָה
סְטְרִיקוֹר

קובץ דברי תורה

עצה ותבונה

דברי תורה

מב"ק מרז אדמו"ר זצלה"ה

'עומק לב'

שיעורים ושיחות קודש
מב"ק מרז אדמו"ר שליט"א

'מים עמוקים'
'דולה התבונה'

פרשת צו - שבת הגדול
יו"ט פסח ופרשת שמיני
תשפ"ג

מכון זכור
לאברהם
סטריקוב

נדבת

הרב צבי רבר הי"ו

לע"נ האשה החשובה

מרת שושנה רייזל רבר ע"ה

בת ר' יצחק ז"ל

נלב"ע י' ניסן תשע"ב

ת.נ.צ.ב.ה

נדבת

הרב אברהם חיים הרשברג הי"ו

לע"נ אמו

מרת לאה הרשברג ע"ה

בת ר' חיים יוסף ברוך ז"ל

נלב"ע י"ח ניסן תשס"ט

ת.נ.צ.ב.ה

לזכר עולם יהיה צדיק

כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק

רבי ישראל יצחק מווארקא זי"ע

בן רבי שמעון זצוק"ל

אחרון של פסח תר"ח

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל

לע"נ

הרבנית מביליץ

מרת זלאטא ע"ה

בת הרה"צ ר' פנחס זצ"ל

רב דק"ק רוזין

נלב"ע ב"ו ניסן תשס"ח

ת.נ.צ.ב.ה.

נתנדב ע"י בנה

מורינו הרה"צ שליט"א

לתרומות והנצחות:

052-7620204

רחוב דוד 32 ירושלים

קובץ נ"ב

ערש"ק פר' צו – שבת הגדול

תשפ"ג

ניתן להאזין לשיעורי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

מדי ליל שישי בשידור חי במערכת 'קול סטריקוב' מס' 072-3371263 שלוחה 4.

כמו כן ניתן להאזין לאחר השיעור בקו שיעורי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בקול הלשון'

מס' 073-2951269 שלוחה 1.

שבת הגדול

במעם מה שנקרא שבת זה "שבת הגדול" (טור או"ח סימן ל), איתא בשפת אמת (שבת הגדול תרמ"ז) כי יש שני בחינות במצוות שבת, האחת שהיא "זכר למעשה צראשית" כמו שאומרים בתפילה ובקידוש, והיינו שתכליתה לחזק את האמונה בצריאה, וכמו שנאמר בדברות הראשונות (שמות כ, ה"א) "זכור את יום השבת לקדשו, וגו', כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר צם וינח ציום השביעי", וכן כתיב (שם לא, טז"ז) "ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדרתם צרית עולם, כיני וצין בני ישראל אות הוא לעלם כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וציום השביעי שבת וינפש".

והבחינה השנית הוא מה שג"כ חובה לומר בקידוש היום (פסחים ק"ז:), שהשבת היא "זכר ליציאת מצרים",

והיינו לחזק את האמונה ביציאת מצרים, וזהו הטעם שניתן למצוות שבת בדברות שניות (דברים ה, יז"ט) "שמור את יום השבת לקדשו, וגו', וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים וינאך ה' אלקיך משם ציד חזקה וצורע נטויה על כן נוך ה' אלקיך לעשות את יום השבת".

והנה עד יציאת מצרים היה שבת רק החלק של 'זכר למעשה צראשית', ויציאת מצרים נתרחב ונתגדל עניין השבת, שיש בו ג"כ את החלק שהוא 'זכר ליציאת מצרים'. וזהו 'שבת הגדול', שאז נתגדל עניין השבת.

וצריך להוסיף, שדבר זה ששבת יש ג"כ עניין נוסף של 'זכר ליציאת מצרים', רק נתברר, ולא שנתחדש אז, כי במצוות התורה אין חידושים אחר שכבר ניתנו, אלא שגם החלק של 'זכר ליציאת מצרים',

נכלל מאז זמנאות השנת, רק שהיה עוד יש לומר ציבור טעם השם 'שנת
 בהעלם ואז ילא מן הכח אל הפועל". הגדול, כי בקרבן פסח מלינו דין

א) והוסיף רבינו שענין זה שזכר ליציאת מצרים כבר נכלל מתחילה בענין השבת הוא ע"פ מה שביאר פעם וראה בדבריו בפרשת בראשית (עומק לז נראשית משפ"ג) וז"ל: בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ (א, ב). וברש"י: "אמר רבי יצחק, לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחדש הזה לכם, שהיא מצוה ראשונה שנצטוו ישראל ומה טעם פתח בבראשית, משום 'כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים' (מל"ג ק"א, ו), שאם יאמרו אומות העולם לישראל, ליסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם, כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם, וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו".

והרמב"ן תמה על זה, כי צורך גדול הוא להתחיל התורה ב'בראשית ברא אלקים', כי הוא שורש האמונה; ושאינו מאמין בזה וחושב שהעולם קדמון, הוא כופר בעיקר ואין לו תורה כלל. וביאר קושייתו, כי לא שייך להתחיל את התורה הכוללת ציוויים ואזהרות כל זמן שלא התבררה לנו האמונה שיש מצוה והוא בורא ואדון כל העולם וחייבים לקבל ולשמוע את דבריו, ואיך היה אפשר להתחיל את התורה מ'החודש הזה לכם' טרם נתבררו יסודות אלו שהם מחויבים לקבלת התורה והמצוות. ויעו"ש בדברי הרמב"ן שמכח קושיא זו הסב דברי המדרש מפשטן.

ונראה לבאר, כי באמת האמונה שהקב"ה הוא ברא את העולם שזאת לומדים ממעשה בראשית, היא רק חלק אחד מכללות מצוות האמונה, ואמונה זו שייכת גם לאומות העולם, שגם הם נאסרו בעבודה זרה ובברכת השם בכלל הז' מצוות בני נח (סנהדרין נו. רמז"ס פ"ט מהל' מל"ס ה"א), וזהו מפני שגם הם מצווים להאמין שהקב"ה ברא את העולם.

אבל בזה אין די לחיוב קיום כל התורה והמצוות, ונצרך לזה החלק השני באמונת ה', והוא האמונה בהשגחה פרטית, שכל חיות העולמות וכל הנהגתם בכל פרט ופרט הוא בהשגחה והנהגת הקב"ה. ואמונה זו אי אפשר לקבלה מידיעת מעשה בראשית לבד, אלא היא נתגלתה בעת יציאת מצרים, בעשר מכות ובקריעת ים סוף וכו', ששם ששידד הקב"ה מערכות הטבע, ועי"ז ראו איך שהוא יתברך משגיח ומנהיג כל פרט ופרט מן הנבראים. ואמונה זו מיוחדת לבני ישראל ואין לאומות העולם חלק ונחלה בה (ראה מנחות קי.; אורחות חיים לרא"ש סימן כו; כוזרי מאמר ד אות כג), וזהו יסוד היהדות וקיום כל התורה והמצוות, וכמו שנאמר (צמדנר טו, מא) "אני ה' אלוהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים" (ראה רמז"ן סוף פרשת צל). וידוע שהבעש"ט הק' זי"ע העמיק והרחיב באמונה זו להשרישה ולהחיותה בכל לב.

וזהו כוונת הקושיא שלא היה צריך להתחיל את התורה מ'בראשית', ואף שיש צורך בהעמדת יסוד האמונה עבור קבלת התורה והמצוות, הרי לזה אין די באמונה במעשה בראשית, אלא באמונה בהשגחה פרטית, ולכן היה צריך להתחיל מ'החודש הזה לכם', שזהו המצוה שנצטוו ישראל בעת יציאת מצרים, שבה התגלתה האמונה בהשגחה פרטית, ובה יש להתחיל את התורה כי היא שורש ויסוד קיום התורה והמצוות.

מחודש שקטן נמנה על הקרבן (פסחים פ.ח.), משא"כ בשאר הקרבנות דלא שייכי בקטן (נדה מה:), ואמנם קיי"ל (נדריס לו.) "'שה לצית אצות' לאו דאורייתא", אולם כזר הקשו התוספות (נדריס שם ד"ה יציא; פסחים פ.ח. ד"ה שה לצית) איך מותר להאכיל את הפסח לקטן הרי מן התורה הוי כמאכיל פסח שלא למנויו, ואסור מטעם ספיה צידיים לקטן, יעו"ש מה שתיראו. אכן בחידושי הגר"ח (פ"ה מהל' ק"פ הל"י) כתב דעת הרמז"ם, דצאמת לענין עיקר דין המינוי והקרבת הקרבן פסח שאדם שוחט את פסחו על צניו וצני ציתו הקטנים שפיר הוי 'שה לצית' דאורייתא ומינויו מינוי מדאורייתא, והא ד'שה

לצית לאו דאורייתא' הוה לענין חיובא דלא איכללו קטנים בחיובא דק"פ שיהא חובה שיקרב ק"פ על הקטנים ויהא האז מחויב להקריב פסחו עליהם ונשאר צדינם דקטן לאו זר חיובא הוה, אצל הא מ"מ דלענין עיקר דין מינוי אחרצו גם קטנים מקרא ד'שה לצית' דהאז יכול למנותן שלא מדעתן.

ונרמז דזר זה שצק"פ יכול הקטן להיות מצעלי הקרבן שלא כשאר הקרבנות, שצהארת חג הפסח גם הקטנים, היינו דלת העם נחותי הדרגה, יכולים להתעלות ולהיות כמו גדולים. אמנם זהו רק כאשר מתחזרים

וע"ז מתרץ שהתחילו מ'בראשית' לצורך 'כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים'. ובפשטות הכוונה בזה שאמנם מצד האמונה היה צריך להתחיל מ'החודש הזה לכם', אלא שיש צורך מצד אחר להתחיל מ'בראשית ברא' שאם יאמרו אומות העולם לישראל וכו'. ובעומק יש לפרש, שבני ישראל יש להם השגה והבנה אחרת מאומות העולם גם במעשה בראשית, שמכח האמונה שהקב"ה הוא בורא העולם, הם גם משיגים שהוא מנהיג את הבריאה, שמכיוון ש'הוא בראה' בששת ימי הבריאה, הוא ג"כ משגיח עליה ומנהיגה תמיד, ומכח זה 'נתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם, וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו'. אבל אומה"ע אף שיודעים שהקב"ה ברא את העולם אין משיגים מזה עניין ההנהגה וההשגחה. וזהו 'כח מעשיו הגיד לעמו', שאמיתות השגת כח מעשי ה' בבריאת העולם, הגיד רק לעמו ולא לאומה"ע.

וזהו כל תכלית הבריאה, שיהיה עם ישראל שמאמינים בזה שהקב"ה משגיח ומנהיג את כל העולמות, ומכח זה מקיימים את תורתו ומצוותיו, וכמו שכתב רש"י לקמן "בראשית, בשביל התורה שנקראת ראשית ובשביל ישראל שנקראו ראשית". ולכן משדד הקב"ה מערכות הטבע ביציאת מצרים וכדו' לצורך בני ישראל, כי כל הבריאה היא לשמם ובעבורם, עכ"ד. והעולה מדבריו שחלק האמונה השייכת ליציאת מצרים נכללת בענין מעשה בראשית.

וז'הו 'שנת הגדול', שהקטן והנחות צ'ני
ישראל יכול לעצוד את ה' כמו אנשי
המעלה הגדולים, ויכול להצטרף עמהם.

אל אנשי המעלה ומצטלים עמם
חליהם, וכמו שהקטן יכול להימנות על
הפסח רק בצירוף גדולים, חבל לצד חינו
יכול להצ'א.

לאחר אפיית המצות

וי"ל עוד שנרמז צ'ה, שהאדם צעמנו
צ'לי ס'יעת'א דשמי'א חינו יכול
מ'אומה, ואפילו לידע מתי הוא חלות
שהוא לכ'ורה דצר פשוט כל כך, ח'ין
ש'יך לאדם לכוון לצד, וח'ין שום דצר
צעולם שיכול להצ'יח ולהתקיים צ'לי
שיצטרף לז'ה ס'יעת'א דשמי'א.

וב'אשר דיצר מרע"ה אל פרעה וידע
שהוא וחכמיו ואיצטגניניו
ח'נם מכירים ומ'מינים צ'ה שצ'ריכים
תמיד לסייעת'א דשמי'א, לכן ש'נה צ'שונו
לומר 'כחלות', להורות שגם לדצר פשוט
כ"כ צ'ריכים ס'יעת'א דשמי'א. והוא
מיסודות האמונה והיהדות המושרשים
צ'ג'ולת מצרים, שהאדם לצדו חינו יכול
להצ'יח צמ'אומה, מצלעדי עזרת הקצ"ה.

וי'אמר משה בה אמר ה' כחצת
הלילה אני יוצא בתוך
מצרים (שמות י"א, ה).

וא'ת'א בגמרא (ברכות ג.): "ודוד מי
הוא ידע פלג'א דלילה ח'ימת
השת'א משה רצ'ינו לא הוא ידע דכתיב
'כחלות הלילה ח'ני יוצ'א צתוך מצרים',
מ'חי 'כחלות', ח'לימ'א ד'מר ליה קודש'א
צ'ריך הוא 'כחלות', מי ח'כ'א ספיק'א קמי
שמי'א, ח'לא ד'מר ליה 'כחלות', וח'ת'א
ח'יבו וח'מר 'כחלות', ח'למ'א מספק'א
ל'יה". וצ'המשך הגמרא שם (ד.) "רצ'י
ז'ר'א ח'מר משה לעולם הוא ידע, וכו',
וכיון דמשה הוא ידע למה ליה למימר
'כחלות', משה קסצר שמ'א יטעו
ח'צטגניני פרעה וי'מררו משה צד'חי הוא".

והאדם היודע בעצמו שהוא רק צחינת
'כחלות', שאינו יכול לכוון לצדו
אפילו דברים פשוטים, וכדי לגמור כל
דבר לריך סייעתא דשמיא, אזי זוכה
באמת ל'צחלות', שמגיע לו העזר
ממרום שיעלית בכל דבריו. אבל צלי
אמונה זו נשאר האדם צחינת 'כחלות',
ואינו יכול להעלות בכלום.

וברמז דבר זה בעניין פסח, כי יש

להיזהר אפילו ממשוהו חמץ (באר היטב
או"ח תמו, א בשם האריז"ל), ולכאורה הוא
דבר שאינו שייך בדרך טבע, וצוודאי
שצריכים לזה סייעתא דשמיא מיוחדת,
ולכן באה ההוראה כאן שהאדם המאמין
ומכיר שהכל תלוי בסייעתא דשמיא זוכה
שיהיה אלול צחינת 'צחלות', ויזכה
לסייעתא דשמיא שלא יכשל אפילו
במשוהו חמץ, והכל תלוי באמונה.

ליף הסדר

קדש ורחץ. מרן אדמו"ר הזקן זי"ע
ציאר סמיכות הסימנים ע"ד
הרמז, שהנה 'קדש' מורה על עשה טוב,
ו'ורחץ' על סור מרע, ולכאורה היה
צריך להיות הסדר להיפך שיהיה
ה'ורחץ' קודם ל'קדש', שהרי מקודם
צריך האדם לרחוץ את עצמו מעוונותיו,
ורק אח"כ שייך שיעלה צמעלות
הקדושה, וכסדר הכתוב (מהלים לה, טו)
"סור מרע ועשה טוב", וכדאיתא ג"כ
(ע"ז כ:): צברייתא דרבי פנחס בן יאיר:
"טהרה מציאה לידי חסידות, וכו',

קדושה מציאה לידי רוח הקודש", הרי
שרק אחר טהרה אפשר לזכות לקדושה.
ואם הוא להיפך, הרי הוא צחינת טובל
ושרץ צידו, ומדוע כאן ה'קדש' הוא לפני
ה'ורחץ'.

וביאר העניין עפ"י המבואר בכל
הבפדה"ק שצליל התקדש חג
הפסח יורדת הארה גדולה שלא בסדר
וצהדרגה, וגם מי שלא טיהר את עצמו
משפיעים עליו צלילה הזו מדרגות
גדולות אע"פ שאינו אוחז בהם ולא עצד
עליהם. והיינו מכיוון שצכל שנה

מתעוררת מחדש אותה הצחינה שהיה
 צנח פסח בשעה שיאלו צנ"י ממזרים
 שהיה שלא כדרך הטבע, וכדאיתא
 (שיהש"ר פ"ב): "רצנן אמרי 'קול דודי
 הנה זה בא', זה משה בשעה שצא ואמר
 לישראל בחדש הזה אתם נגאלין, אמרו
 לו, משה רבינו היאך אנו נגאלין וכל
 מזרים מטונפת מעבודת כוכבים שלנו,
 אמר להם, הואיל והוא חפץ בגאולתכם
 אינו מציט צעבודת כוכבים שלכם אלא
 'מדלג על ההרים'". והיינו שאע"פ
 שצחותו הזמן היו "הללו עוזדי ע"ז
 והללו עוזדי ע"ז" (זוה"ק ח"ב ק"ע:), ולא
 היה צידם שום זכות, וכדכתיב (יחזקאל טו,
 ז) "ואת ערום ועריה", ולא היו אז צנ"י
 צמנצ שהיו ראויים להיגאל, וריחם
 עליהם הקצ"ה ונתן להם מנוות הפסת,
 וכמו שנאמר (שמות יב, כא) "משכו וקחו
 לכם" וגו', "משכו ידיכם מאלילים וקחו
 לכם לאן של מצוה" (רש"י שם, ו), כדי
 שיהיה להם איזה שייכות למנוות, וזכח
 זה גאלם ממזרים, וצחינה זו מתעוררת
 בכל שנה שנותנים לאדם צפסח דרגות יותר
 מכפי עבודתו ואפילו שאינו אוחז בהם.
 ובזה יש לצאר את המנהג צליל הסדר
 שנוטלים לידיים לדבר שטיבולו
 צמשקה, כמבואר בפוסקים (ט"ז סימן

תע"ג סק"ו; שו"ע הרב שם, סי"ט) שזהו הטעם
 לנטילת הידיים קודם אכילת הכרפס,
 או"ח קנח, ד). וצאמת שאנו אין נוהגין
 צנטילה זו כל השנה (ראה מג"א או"ח סימן
 קנ"ח סק"ח וצט"ז כאן), אמנם כיוון שצליל
 הסדר מקצב האדם דרגות גבוהות יותר
 מכפי מצבו צרוחניות, צריך להדר יותר
 מכל ימות השנה וליטול ידיו לדבר
 שטיבולו צמשקה.

ואמנם הארה גדולה זו הניתנת צליל
 הסדר שלא צסדר והדרגה, אין
 הכוונה שתקיים כך רק צאתערותא
 דלעילא, אלא התכלית צזה הוא שע"י
 שירגיש האדם דרגות אלו, יתעורר צלצו
 חשק לעבודה, ואז יזכה לכך צאתערותא
 דלתתא.

ועד"ז אמר הרה"ק רבי בונים
 מפשיסחא זי"ע לרמו צפסוק
 (קהלת ז, י) "אל תאמר מה היה שהימים
 הראשנים היו טובים מאלה כי לא
 מחכמה שאלת על זה". שעולה על
 הימים הראשונים של חג הפסת, שאז
 מרגיש כל יהודי צנפשו איזו התעלות,
 ואח"כ שוב אינו מרגיש התעלות זו,
 ומתפלה מה היה שהימים הראשונים
 היו טובים מאלה, וע"ז מתרץ הכתוב
 'כי לא מחכמה', התעלות זו שהייתה לך

ע"י תיקון המידות שיך קיום לדרגות
הקדושה שניתנו זליל הסדר.

ולבן ניתנו ימי הספירה שמתחילים מיד
אחר יום ראשון של פסח, כדי
שיעבוד האדם זהם על כל מה שקיבל
זליל הסדר, שהרי עצודת הספירה היא
תיקון המידות, וכדאיתא בפסח"ק שכל
יום מימי הספירה מכוון כנגד איזו
מידה, וכן אנו אומרים בנוסח התפילה
"ולתקן את נפשותינו ורוחותינו
ונשמותינו מכל סיג ופגם" וכו', ונריך
כל אדם לתקן את מידותיו זכלליות
וצפרטיות, ועי"ז זוכה שיתקיימו זידו
ההארות שקיבל זפסח. וכמו כן ימי
הספירה הם הכנה לקבלת התורה, ולכן
נריך לעבוד זימים אלו ג"כ על החשק
זלימוד התורה.

שביעי של פסח

וי"ל עפ"י מה שאמרו חז"ל (סנהדרין
נא:): "מניין לתחיית המתים מן
התורה, שנאמר (שמות טו, א) 'אז ישיר
משה וזני ישראל את השירה הזאת לה',
'שר' לא נאמר אלא 'ישיר', מכאן

לא הגיעה אליך מכה חמתך ועבודתך,
אלא 'שאלת זאת', שנתנו לך דרגות אלו
זדרך השאלה גרידא.

זזה נרמז כאן זסימנים 'קדש ורחץ',
זזלילה הזו משפיעים על האדם
קדושה אפילו לפני שרחץ וטיהר את
עלמו, אולם אין קיום לקדושה זו רק
זתנאי שיצוא את"כ ל'ורחץ'. שהרי זזר
זה שכולו אתערותא דלעילא זלא שום
עבודה מזד האדם אין לו קיום, ונותנים
לאדם מדרגות אלו רק כדי שעי"ז
יתעורר לעבודה מזד עלמו, ומכה זה
יזכה שהשפעה זו תתקיים זידו.

ונרמז זה ג"כ זלשון 'ורחץ' זוי"ז
החיבור, שזא לומר שהקדש
והרחץ הם הולכים כאחד ומחוזרים זה
לזה, כי כל תועלת ה'קדש' הוא רק
זתנאי שיצוא את"כ 'ורחץ', והיינו שרק

הפייטן זפיוט לזלל זזיעי של פסח ייסד
את זזריו זזהקבלה זין "פסח
מזרים" לזין "פסח לעתיד", שהגאולה
העתידה תהיה דומה זפרטיה לגאולת
מזרים. וז"ז מנח ליה הא.

דברים הנכתבים בלשון עתיד והן מיד, כגון 'ככה יעשה איוז', 'על פי ה' יחנו', ויש 'אשר ישכון הענין', לפי שהן דבר ההווה תמיד, ונופל בו צין לשון עתיד וצין לשון עבר, אבל זה שלא היה אלא לשעה, אינו יכול ליטבו בלשון הזה".

וי"ל שבאמת גם הרמז שדרשו חז"ל 'מכאן לתחיית המתים מן התורה', נלמד מזה שהתורה כתבה לשון 'שיר' שמשמעו הווה תמיד והיינו שהשירה הזאת היא שירה תמידית. והנה במשך הדורות ודאי יצאו זמנים שיהיו בני זמנים של נרות ורדיפות, וזמנים אלו שהם ימי נר ומצוק לא שייך שירה שהיא נאמרת מתוך שמחה, ועל כן מוכרח לתחיית המתים מן התורה, ולכן גם דורות אלו שייכים לשירה, כי הנרות הם רק לשעה ולזמן, אבל עתידים הם לימי שמחה ושלשון לעתיד לבא.

עוד יש לבאר בדרך רמז עניין תחיית המתים שנלמד מ'אז ישיר', כי שירה היא שמחה, והשמחה היא כח המכניס רוח חיים בכל מעשי ותהלוכות האדם. וזהו 'מכאן לתחיית המתים מן התורה', היינו שהשירה עצמה היא עניין 'תחיית המתים' שמחיה ומרוממת את

לתחיית המתים מן התורה". והיינו שבנס קריעת ים סוף וצשירה שנאמרה עליו נכלל גם כן הנסים של הגאולה העתידה לבא, וא"כ שפיר 'פסח מזכיר' ו'פסח לעתיד' אזלי כהדדי.

ויש לבאר העניין עפ"י הידוע בשם רב האי גאון שהתווכח עם המינים שכפרו בתחיית המתים ובעולם הבא, וטענו לפניו היאך ייתכן שדבר כזה שהוא מיקודי האמונה לא נזכר כלל בתורה. והשיב להם, שזה מוכרח מיניה וציה שהרי בתורה מפורש שיש שכר גדול לאוהבי ה' ולשומרי מצוותיו (ובזה גם הם האמינו, שכפרו רק בתורה שבעל פה אבל לא בתורה שבכתב), והנה בתקופות ארוכות נרדפו בני ועברו נרות רבות ורעות, וצוודאי שבזמנים האלו לא קיבלו שכרם משלם על שמירת המצוות, וממילא מוכרח להיות שמעותד זמן אחר שבו יקבלו בני את תגמול שכרם, ומכאן לעולם הבא ולתחיית המתים מן התורה, שאז יצאו בני על שכרם משלם.

והנה רש"י (שמות, טז) על דברי חז"ל שאמרו 'שר לא נאמר אלא ישיר', מכאן לתחיית המתים מן התורה', כתב: "ואין לומר וליישב לשון הזה כשאר

הכל. וע"י מידת השמחה וזפרט השמחה של מצוה, שעוזדים את ה' מתוך שמחה וחציבות, זוכים שיהיה עי"ז חיות צמלוות.

וניתנה צזה ההצטחה שצכל הדורות יהיה לצנ"י את הכח להחיות את עצמם ולשמות צתורה וצמלוות, ומזה גופא יזכו לחיות צכל עניניהם, וזהו 'לתחיית המתים מן התורה', שהתורה משפיעה חיות לאדם צכל מציו.

עוד יש לצאר ע"ד פשוט, כי צאותה העת שיצאו צנ"י ממצרים ידע מרע"ה שצע"פ שנגאלו מגלות מצרים

עתידים הם להשתעצד עוד צגלויות אחרות (רש"י שמות ג, יד), ואין יוצאים ממצב הגלות עד לגאולה השלימה שתהיה לעתיד לצא. ואיתא ג"כ (ראה ויק"ר פ"ג ס"ה; שמחת הרגל לחיד"א קדש ורחץ לימוד ג') שגלות מצרים היא השורש לכל הגלויות שיצאו על צנ"י. וממילא לא היה שייך השירה, כי כל זמן שעדיין נמצאים צגלות אי אפשר לשיר צשלימות על גאולתנו ועל פדות נפשינו. וממילא מוכרח מעצם אמירת השירה שיהיה תחיית המתים שאז יגאלו צשלימות כיוון שרק עי"ז שייך שתהיה השירה. וזה 'מכאן לתחיית המתים מן התורה'.

פרשת שמיני

ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא
צוה אתם (י, א).

והנה בדברי חז"ל רבו הדעות מה היה
חטאם של נדב ואביהו, או מפני
שהורו הלכה בפני רצן (יומא נג.), או
משום שהיו שתויי יין (ויק"ר פי"ב ס"א), או
משום שהיו מחוסרי צגדים (שם פ"כ ס"ט),
או משום שהיו פרועי ראש (תוס' יומא שם
ד"ה שהורו).

ולבאזרה הוא תמוה שהרי בתורה
מפורש שהעוון היה מה
ש'הקריבו אש זרה אשר לא צוה אותם',
ומה יש לבקש חטאים אחרים. ובהכרח
נריך לומר שכל השיטות הנ"ל הם
ציאורים צ'אש זרה'.

ונראה, כי עניין החטא כאן היה שהם

רצו לעלות למדרגה יותר גבוהה ממה
ש'אחזו וממה שהקב"ה מבקש מאתם,
וזהו 'אש זרה אשר לא צוה אותם'. ועל
זה מרמז 'הורו הלכה בפני רצן', היינו
שהקדר הוא שהרצ גדול יותר צמעלה,
מהתלמיד, והם הלכו גבוה יותר מרצם,
וכן 'מחוסרי צגדים' מורה על עניין זה,
כי הצגד הוא כעין גדר לגוף האדם,
ומורה על הגבול שיש לכל אחד צדרגה
שלו, שעד לכאן הוא שייך ויותר מזה
אסור לו. וכן עד"ז הוא עניין 'שתויי יין',
שכאשר האדם שתוי הוא יוצא
מגבולותיו, וכן 'פרועי ראש' מורה על
יציאה מהגבול של הראש. וזה הכל ציאור
צ'אש זרה', כי כאשר האדם עושה
מעשים שלא נצטווה צהם ואינם לפי
דרגתו הרי זה 'אש זרה'.

דולה התבונה

שיעור הכנה לחג הפסח

ט' ניסן תשע"ה

כל אחד ואחד יכול לצאת ממיצריו הפרטיים ולהתקרב אל ה'

אנו מתקרבים ובאים לקראת החג הגדול והנשגב, וצריך לטכס עצה רבה ולקנות בינה ודעת כדי לדעת את הדרך הישרה איך להגיע ליו"ט מוכנים ומזומנים לקבל את האורות הגדולים המושפעים בו.

בספה"ק עבודת ישראל (פסמ, ד"ה ממחלה) איתא על מה שאומרים בהגדה "מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו" – שזהו יסוד סיפור יציאת מצרים בליל הסדר וכדאיתא במשנה (פסחים קטו.): "מתחיל בגנות ומסיים בשבח", שהכוונה לחד מ"ד בגמרא שם ל'מתחלה עובדי ע"ז היו אבותינו וכו', ויש להבין מה התכלית באמירה זו. ומבאר: "פירוש שבעל הגדה סידר לספר בזמן גאולתינו, בכדי שלא יאמר אדם הואיל והרעותי את מעשי עד הנה אין לי תקנה להתקרב אל ה'" – העניין של יציאת מצרים הוא ההתקרבות אל ה', וכאשר האדם מתבונן במעשיו, ומכיר כמה הוא רחוק, הוא עלול להתייאש מלזכות ביציאת מצרים, לא יאמר כן – "אלא אדרבה יתחזק האדם על כל פנים לשוב מהיום ויאמר בלבנו, הלא 'מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו, ואעפ"כ 'קרבנו המקום לעבודתו'" – אפילו מבחינה שפלה כזו של עובדי עבודה זרה אפשר להתקרב, ובוודאי יהודי שאינו נמצא במצב גרוע כל כך הוא יכול לחזור ולהתקרב.

הרה"ק מקאז'ניץ מדבר לכאורה מאדם שנמצא בשפל המצב, שמחמת מעשיו הרעים הוא מיואש לגמרי וחושב ששוב אין לו תקנה להתקרב אל ה', אולם בדקות

הרי לכל אחד ואחד יש איזו נקודה מסוימת ביהדות ובעבודת ה' שבה יש לו ניסיונות וקשיים והוא איננו מצליח להכריע את עצמו בזה לטובה, וכבר ניסה ככה וככה ולא עלתה בידו, והוא חושב לעצמו שהלא כבר עבר עליו חג הפסח פעמים רבות כ"כ, ועל אף המבואר בספדה"ק על הכח הגדול שיש בחג הפסח להשתנות ולתקן ולהיטיב את המידות, עדיין במקומו עומד באותו מצב בעניין פלוני, והוא חלילה מגיע לכלל השלמה וייאוש לאמור שתיקון העניין ההוא אינו מתאים כנראה לתכונת נפשו ולמדרגתו.

וגם ליהודי זה אומרים 'מתחילה עובדי ע"ז היו אבותינו ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו', לבל ירים את ידיו ויתייאש, שהרי אפילו עובדי ע"ז קירב השי"ת אליו ובוודאי יהודי כשר, בן אברהם יצחק ויעקב שנשמתו הייתה ביציאת מצרים וכמעמד הר סיני, עומד להתקרב אל ה'. ואדרבה, בעניין זה שמרגיש קושי מיוחד וחסרון הצלחה, שם תכליתו, וזהו בחינת 'מצרים' שיש לו, מלשון 'מיצר' וגבול, שבזה הוא בבחינת גלות, ומשם הוא צריך לצאת.

והכתוב (דברים י, יד-טו) צווח ואומר: "הן לה' אלקיך השמים ושמי השמים הארץ וכל אשר בה, רק באבתיך חשק ה' לאהבה אותם ויבחר בזרעם אחריהם בכם מכל העמים כיום הזה". כמו שהשי"ת בחר באבות הקדושים, שהיו בבחינה של עובדי ע"ז, וודאי שהוא בוחר בנו, בני ישראל עם קרובו. 'כיום הזה', התורה הרי היא נצחית, מרע"ה מדבר לכל אחד ואחד מישראל שפותח היום הזה את החומש ואומר מילים אלו 'ויבחר בזרעם אחריהם בכם מכל העמים כיום הזה', והכוונה גם ליום ט' ניסן תשע"ה, שהיהודים שחיים כעת בדור הזה, בהם בחר ה' מכל העמים. עם כל הפחיתות שלו ומדרגתו הנחותה, יש לכל אחד ואחד את הכח לצאת ממצרים.

ובח זה ישנו אכן בשעת סיפור יציאת מצרים, וכמו שמפרש בישמח ישראל (להגדש"פ, טו) לשון הגמרא 'מתחיל בגנות ומסיים בשבח', שאף אם בתחילת הסדר האדם עומד במצב של גנות, מוכטח לו שבסוף הסדר הוא 'מסיים בשבח', שישתנה למעליותא מכח הסיפור הקדוש הזה. וכן ידוע מצדיקים לפרש מה שאומרים בהגדה "כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח", שע"י סיפור יציאת מצרים נעשה 'משובח' במעלת נפשו ומתרומם ומתעלה.

ודבר זה הרי נותן תקווה גדולה ומעורר להכנים כוחות גדולים ככל האפשר בהכנה ליו"ט, כדי שנגיע באמת לזה שהיו"ט ויציאת מצרים שעמו ישפיע עלינו לזכות אל התכלית, כל אחד בעניינים שהוא צריך בהם תיקון.

ביעור החמץ שבלב הוא היצר הרע כדי שתוכל הקדושה להיכנס בליל התקדש החג

והנה בימים הללו שלפני יו"ט הוא הזמן של בדיקת חמץ וביעור חמץ, שעוסקים הרבה בניקיון הבית מכל שמץ של חמץ, ומלבד פשטות המצוה ידועים דברי הרדב"ז (שו"ת, תקעו) בביאור מה ש"החמירו בחמץ כל כך ומה נשתנה חמץ משאר איסורין שהחמירה עליו תורה להצריכו בדיקה שרוף וכלה וביטול והוסיפו חכמים להצריכו בדיקה בחורין ובסדקין, ולחפש אחריו ולשרש אותו מכל גבולין, ועבר עליו בכל יראה ובל ימצא, ואסרוהו בכל שהוא, ואינו מתבטל כלל, וחומרות כאלו לא נמצאו בכל איסורין שבתורה", ואחר שהעלה שתי תירוצים והקשה עליהם כתב: "הלכך עדיין צריך טעם, ועל כן אני סומך על מה שאמרו רז"ל במדרשות כי חמץ בפסח רמו ליצר הרע והוא שאור שבעיסה ולכן כלה גרש יגרש אותו האדם מעליו ויחפש עליו בכל מבואות מחבואות מחשבותיו, ואפילו כל שהוא לא בטיל".

ובדברי הר"ק מקאז'ניץ זי"ע איתא כמה מאמרים בהם מבאר פרטי ההלכות של ביעור החמץ על דרך זה של ביעור היצר הרע. וכן מפרש לשון המישנה (פסחים ז.) "אור לארבעה עשר בודקין את החמץ", שלכן זמן ביעור השאור שבלב הוא לפני חג הפסח, שזהו הכנה כדי שתוכל לשרות על האדם הקדושה הגדולה המתגלה בליל פסח, ש'פסח' הוא מלשון פסוח ודלוג - וכמאמר הכתוב (שמות יג, יג) "ופסחתי עליכם", שהקב"ה דילג על בתי בני"י במצרים - היינו כי בכל מועד וחג הקדושה אינה באה לאדם בפעם אחת, אלא צריך להמשיך עליו את הקדושה בסדר ובהדרגה בתפלות החג בערבית בשחרית ובמנחה. אבל בפסח באה הקדושה לאדם בפעם אחת מיד עם התקדש חג ואף שהאדם עדיין לא הגיע מצד עצמו להיות ראוי למעלה זו. שכן היה גם בימים ההם ביציאת מצרים שהקב"ה הוציא את בני"י בחיפזון ואף מבלי שהיו ראויים לגאולה, וכמו שדרשו חז"ל (שיה"ק, ז) עה"פ (סיר הסינים ז, ט) "מדלג על ההרים מקפץ

על הגבעות", "קול דודי הנה זה בא", זה משה, בשעה שאמר לישראל, בחודש הזה אתם נגאלין, אמרו לו משה רבנו היאך אנו נגאלין והלא אין בידינו מעשים טובים, אמר להם, הואיל וחפץ בגאולתכם אינו מביט במעשיכם הרעים", וכמו כן בכל דור ודור השי"ת משפיע על בני ישראל את הארת הפסח אף שאינם ראויים.

ועל כן כיוון שבפסח באה הקדושה לאדם בבת אחת בלי סדר והדרגה, לכן צריך לזה הכנה, כי אף שהאור בא מכל מקום, מ"מ צריך האדם לטהר את עצמו כדי שיוכל לקבל את האור, למשל, השמש אע"פ שהיא זורחת ביותר, צריכים החלונות להיות פתוחים, שאם יהיו סתומים לא יוכל אור השמש לזרוח בבית. וכן אור הפסח אף שהוא מאיר וזורח, אם לא ביער האדם את היצה"ר מקרבו, הרי זה סותם את פתחי נפשו ואור הקדושה אינו יכול להיכנס אצלו, ולכן לפני חג הפסח צריך להסיר את כל המפריעים להארת אור הקדושה בקרבנו, וזהו עניין ביעור חמץ, כי הן אמנם שהשי"ת מקרב את היהודי, ומשפיע עליו עד בלי די, אולם זאת יש להיזהר שלא תהיה מחיצה בעד האור העליון שלא תוכל להיכנס.

עניין הנחת הפתיתים - להורות שלכל אחד יש מה לתקן

עוד מבאר שם המנהג המובא בשלחן ערוך (או"ט טל"ג ז) שנוהגים להניח פתיתי חמץ במקום שימצאו שם הבודקים, וכותב הרה"ק מקאז'ניץ: "ונראה שנהגו המנהג הקדוש הזה, מפני שעיקר הביעור חמץ הוא היצר הרע כמו שכתבתי לעיל, ולזה הנהיגו להניח חמץ להראות שבודאי יש בו עדיין עון וחמץ הוא היצר הרע, 'כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא' (קהלת ז, כ), כי האדם שמחזיק עצמו שתיקן הכלב ודאי לא התחיל לעבוד את ה', כמו שכתבתי במקום אחר פירוש הכתוב (צמדנר יט, ז) 'אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה עול', שמי שסובר ש'אין בו מום', בודאי 'לא עלה' עליו עדיין 'עול' מלכות שמים. וכמאמר החכם בחובת הלכות שאם אמרתי בלבבי לא הייתי חוטא, בודאי הוא חטא ביותר, כי הגאווה הוא חטא ביותר, ולזה נוהגים להניח פתיתי חמץ להראות כנ"ל כי בודאי לא תיקן הכל".

ופירוש הדבר הוא, כי כל אדם לפי מצבו ומדרגתו בעבודת ה' יש לו תמיד במה להשתפר ולהיכן להתעלות ולהתרומם, ואם האדם חושב שהוא כבר מתוקן וודאי שזה מגיע מבחינה מסוימת של סמיות עיניים, שאינו מסתכל על עצמו עם הראיה האמיתית והנכונה, ולכן הוא מרגיש שהוא מושלם בלי כל חיסרון ואין לו עוד מה לתקן. וזאת באים לרמוז בהנחת העשרה פתיתים, שבוודאי יש מה לתקן ולבער את החמץ הוא היצה"ר. ומי שיודע שיש לו עוד מה לתקן הוא יכול להגיע לתיקונו, אבל מי שמדמה בעצמו שהוא מושלם בלי חיסרון כלשהוא, אזי אף פעם לא יתקן את עצמו, כי 'מילתא דלא רמיא על אינש לאו אדעתיה', ואף פעם לא ימצא החיסרון.

ועניין העשרה פתיתים רומז על עשר כוחות הנפש, כי כמו שיש עשר ספירות בקדושה, כך יש להיפך עשר כוחות הרע, והאדם צריך לבדוק את עצמו בכל העשר כוחות שבנפשו, בכל הבחינות ובכל האיברים, ובכל בחינה למצוא אופן מסוים שאפשר להתעלות על ידו בבחינה ההיא ולהתרומם יותר ממה שהוא עכשיו.

עוד מבאר שם מה שקיי"ל (שו"ע סו"ח תלג, ג) "כל מקום שמכניסין בו חמץ צריך בדיקה", היינו שצריך כל אחד לבדוק במקום שדרך היצר הרע הוא החמץ לשכון שם כל אחד לפי ערכו, בדברים שהוא רגיל להיכשל בהם, שם הוא צריך בדיקה וביעור, בתשובה ובחרטה גמורה.

ומרמז עוד במה שנאמר שם "וכל מקום שאין מכניסין בו חמץ אין צריך בדיקה", על דרך צחות, כי הנה יש בני אדם שיודעים שצריך לבער את החמץ הוא היצה"ר, אולם תחת לחפש בנבכי לבבם, הם מחפשים את הדרוש תיקון אצל אחרים, ועל זה באה ההוראה שצריך לחפש את החמץ שלו, ולא מה שחושב שחברו צריך לתקן.

צריך לבער ככל שידו מגעת ואת השאר ישלים השי"ת

עד עתה דיברנו על אלו שאינם יודעים שצריך לתקן וצריך לעוררם שיחפשו את החמץ שבלבם, אבל יש אחרים שאדרבה הם כל כך מכירים במה שצריכים לתקן, עד שאינם מוצאים כלל עצות בנפשם איך יוכלו לתקן. וגם על זה מוצא הרה"ק מקאז'ניץ רמז בהלכות בדיקת חמץ, דקיי"ל (ס, ד) "חורין הגבוהין שאין יד אדם מגעת שם וחורין

הנמוכים פחות מג' טפחים אינם צריכים בדיקה", "נראה הרמז, שאל יאמר האדם איך אוכל לבדוק כל החמאים ועוונות שאין אני זוכר את כולם. לזה אמר 'חורין הגבוהין שאין יד אדם מגעת שם', רצונו לומר שאין זוכר אותם, 'אין צריך בדיקה', אלא האדם צריך לבדוק ולשוב בתשובה על אותן עוונות שהוא זוכר, ואותם שאינו זוכר ממילא יהיו בטלים, כי הקב"ה אומר אילו היה זוכר עוונות הראשונים בוודאי היה מתחרט עליהם ושב בתשובה כמו שהוא מתחרט ושב על אותן שהוא זוכר". אין להתיימשך לכתחילה ממלאכת התיקון כיוון שממילא לא יוכל לגמור, אלא 'בודק עד מקום שידו מגעת', השי"ת רוצה שיתעורר ויחזור בתשובה על מה שיכול, הוא אינו מבקש מהאדם יותר ממה שיכול לעשות, עשה אתה תיקון על מה שאתה יכול, ואני כבר אשלים את מלאכת התיקון בשאר הדברים.

מסופר על הרה"ק מלעכאזויטש זי"ע שביקש את אחד מחסידיו, שיפנה בדרך נסיעתו לביתו לעיירה 'מוש' וימסור לחסידים הגרים שם ברכת גוט יו"ט ויאמר להם בהאי לישנא "בודקים בחורים ובסדקים" (פסמיס ט.). הוא הגיע בליל י"ד למעריב שלפני בדיקת חמץ, נכנס לביהמ"ד ודפק על הבימה והכריז: 'הרבי אמר בודקים בחורים ובסדקים'. מיד כששמעו החסידים דיבור זה התלהבו כל כך, עד שמכח זה התפללו אחר כך מעריב כמה שעות. ליהודים היה התעוררות גדולה בבדיקת החמץ, "לפשפש בנגעי בתי הנפש" כלשון התפילה שלאחר ביעור חמץ, לבדוק בחורים ובסדקים שאין מבחינים בהם מקופיא, ויש להתבונן יותר עד כמה שהיד מגעת, שזאת שומה עלינו לעשות כמה שאנו יכולים.

עוד איתא בעבודת ישראל לבאר בדרך הרמז מה שנאמר בשו"ע (סס, יא) "כל אדם צריך לכבד חדריו קודם הבדיקה", היינו שכל אדם צריך לפנות מחשבתו בי"ג בניסן ולעשות אז הכנה דרבה כדי שיוכל לבדוק בלילה, שאם לא יפנה מחשבתו מקודם וכשירצה לבדוק בפתע פתאום בוודאי לא יראה בעצמו שום חמץ ויאמר צדיק אני, אלא צריך לפנות מחשבתו מקודם ואז בוודאי ימצא שם חמץ.

וכמו שפתחנו, כל הנקודות הללו הם שייכים להכנה ליו"ט, ולא היו"ט בעצמו, שהוא הארה גדולה שכל יהודי באשר הוא מקבל, אלא שצריך להתכונן במהרת הנפש כדי שהאור יוכל להיכנס.

עניין הימים טובים - להמשיך את הארת הימים
על ידי קיום המצוות בכוונה, ויש לשמוח על כך מאוד

וכדאי לחזור על דברי הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע בקדושות לחנוכה (פקדושה השנייה)
שמבאר שם בהרחבה עניין הימים טובים בכללות ובפרטות, וז"ל:

"והנה כך הוא הסדר, שביום טוב מעצמו על ידי קדושת היו"ט נפתחו שערי האורות והחסדים למעלה, רק שכל אחד על ידי עשיותינו המצות הנאמרים ביו"ט הוא ממשך החסדים והאורות למטה, כגון בפסח נפתח שערי החסד, ובשבועות תפארת, ותליא בכוונתנו אם מכויין הרבה בה וישמח במצות הנאמרים ביו"ט זה מאוד, הוא ממשך שפע רב לכל העולמות ולכל היכלות ולכל הנשמות ולכל המלאכים, ויש לו לשמוח הרבה, כיון שבא נשמתו למעלה מכבדין את הנשמה הזאת אשר במעשיה ובכוונותיה הביאה שפע רב מהבורא ברוך הוא לכל העולמות ולכל הנשמות ולכל ההיכלות ולכל המלאכים, ומכבדין אותה ואומרין לפניה אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלקיו, הנשמה המכוונת זאת ושמחה במצות הש"י הרבה מביאה שפע ששון ושמחה לכל העולמות ולכל היכלות ולכל הנשמות ולכל המלאכים.

"ואם ח"ו ר"ל בהיפך השפע נתמעט מעט מעט רק שהאורות והחסדים למעלה נפתחין ע"י האורות יו"ט מעצמו ומיום מתן תורה בעצמו ואנחנו ממשיכים אותו השפע של פסח דהיינו חסד או השפע ממתן תורה ת"ת למטה ע"י עשיותינו המצות. והרי זה דומה למלך שפתח שערי אוצרות ביום אחד בשנה ובאותו היום כל הרוצה ליקח מאוצרות המלך את שנפשו חפץ יקח ואוי לכסיל אשר בזה היום ששערי אוצרות המלך נפתחים ולא פנה אליהם רק ישן כל היום, לכן בשבת ויום טוב ראוי כל האדם רק לשמוח בעבודתו ולא בהבלי עולם רק בעבודת השם יתברך ב"ה ישמח כל היום". זאת היא עבודת האדם ביו"ט, להמשיך את האורות וההשפעות שמקבל בזמן הזה.

הארת חג הפסח - אור האמונה לכל השנה כולה

והנה האור המיוחד של חג הפסח הוא העניין של יציאת מצרים שמקבלים בלילה הזה, שהוא יסוד נצרך לעבודת ה' שבכל יום ויום, וכמו שכתב התניא (פרק מז) לשון ההגדה "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים", ומוסיף על זה "בכל דור ודור ובכל יום ויום, וכו', כאילו הוא יצא היום ממצרים". יציאת מצרים היא דבר נצחי וקיים בכל חיי היהדות, "ויוציא את עמו ישראל מתוכם לחרות עולם" (צרכת אמת ואמונה), שיציאת מצרים היא בבחינה של 'לעולם', כי היא שייכת וקיימת בכל יום ויום.

וכפי שמבאר שם התניא שבחינת יציאת מצרים היא חיזוק האמונה, כי מצרים הוא שורש הכפירה באלוקות, כמו שאמר פרעה (ימקאל כט, ג) "לי יארי ואני עשיתני", ואמר (שמות ה, ז) "מי ה' אשר אשמע בקלו", וכל המהלך של גאולת מצרים בא להפקיע את דעתו הרעה של פרעה ולחזק את האמונה בעולם בכלל, ובקרב בני ישראל בפרט, וכמו שנאמר (שם ט, יח) "למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ", "בעבור תדע כי אין כמני בכל הארץ" (שם ט, יד), "וידעתם כי אני ה' אלקיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים" (ו, ז). הרי שכל הכח של האמונה נהיה ביציאת מצרים, וזהו שאמר השי"ת (שם יט, ז) "אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואבא אתכם אלי, ותרגם אונקלוס: "וקרבית יתכון לפלחני", שביציאת מצרים קירב השי"ת את בני ישראל לעבודתו, שנהיו עם ה', והיינו על ידי זה שקיבלו שם את יסודות האמונה. וזהו 'מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו'. שעתה, ביציאת מצרים נהיו בני' ההיפך מעובדי ע"ז.

ודבר זה מתרחש בכל יום ויום, כי גם היום יש את קליפת מצרים הצווחת 'מי ה' אשר אשמע בקולו', וזהו בעצם ההסתכלות הגשמית של העולם הזה, שחושבים ש'לי יאורי ואני עשיתני'. וכאשר יהודי אומר 'שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד' בכוונה הנכונה, הרי זה בחינה של יציאת מצרים, שמשוג ש"אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים" (שמות כ, ז). 'ה' אחד', אין מציאות אחרת מלבדו, וכל

העולמות הם כלום ורק הוא יתברך נמצא באמת. וכך היהודי יוצא בכל יום ויום ממצרים.

אכן יש זמן מיוחד לזה, שהוא חג הפסח, שהוא השורש ליציאת מצרים של כל יום ויום, שעל ידי הארת היו"ט ומצוותיו קובע היהודי בקרבו את היסוד והשורש לעניין זה, ומהארת החג משתמש והולך בכל השנה, שבכל יום ויום מקבלים מאור זה לחזק את האמונה השלימה.

כדי לקנות את האמונה בשלמות צריך להתייגע ולעמול הרבה ולכן ניתנו מצוות רבות כ"כ בפסח

ובספר החינוך אחר שביאר בכל מצוות חג הפסח (מנוח ד"טז) ששורש כולם הוא לזכור נסי יציאת מצרים, כתב (מנוח טז): "ואל תחשב בני לתפוש על דברי ולומר ולמה יצוה אותנו השם יתברך לעשות כל אלה לזכרון אותו הנס, הלא בזכרון אחד יעלה הדבר במחשבתנו ולא ישכח מפי זרענו" – מדוע צריך לזכור יציאת מצרים מצוות רבות כל כך, שחיתת הפסח, אכילת הפסח, איסור אכילת הפסח נא ומבושל, איסור נותר, איסור אכילת פסח לנכרי לישראל מומר ולגר ותושב, איסור הוצאת הפסח, איסור שבירת עצם, מצוות ביעור חמץ ואיסור כל יראה וכל ימצא, איסור אכילת חמץ, מצוות אכילת מצה.

ומת"ק: "דע, כי לא מחכמה תתפשני על זה, ומחשבת הנוער ישיאך לדבר כן. ועתה בני, אם בינה שמעה זאת והטה אזנך ושמע, אלמדך להועיל בתורה ובמצות. דע כי האדם נפעל כפי פעלותיו ולבו וכל מחשבתיו תמיד אחר מעשיו שהוא עוסק בהם אם טוב ואם רע", ומאריך שם ביסוד זה, ומסיים: "ואחר דעתך זה, אל יקשה עליך מעתה רבוי המצות בענין זכירת נסי מצרים, שהם עמוד גדול בתורתנו, כי ברבות עסקינו בהם, נתפעל אל הדבר, כמו שאמרנו".

וזהו העמוד גדול בתורתנו, מה שיציאת מצרים הוא שורש האמונה של כל חיי השנה. וכעת מגיע זמן זה, שכלל ישראל מקבלים את הכוחות הרוחניים לכך, שיוכלו כל השנה להתחזק באמונה.

והנה כתב הרמב"ם בפירושו המשניות (בהקדמה לפרק מלק צטנהדרין) בסוף ביאור י"ג עיקרי האמונה: "והנה הארכת בדברים הרבה ויצאתי מענין חבורי, אבל עשיתי זה לפי שראיתי בו תועלת באמונה לפי שאספתי בו דברים מועילים מפוזרים מספרים גדולים, לכן דע אותם והצלח בהם וחזור עליהם פעמים רבות והתבונן בהם התבוננות יפה ואם השיאך לבך ותחשב שהגיעו לך ענינו מפעם אחת או מעשרה הרי השי"ת יודע שהשיאך שקר, ולכן לא תמהר בקריאתו".

לא על כל לימוד אומר הרמב"ם שאם 'הגיעו לך ענינו מפעם אחת או מעשרה' הרי זה שקר, אלא דווקא כאן בעניין האמונה. כי קביעת האמונה במוח ובלב אין זה דבר פשוט כלל, וכמה שלומדים עוד ועוד זה נכנס יותר. ומדוע הוא כן, כיוון שהעולם הזה מיוסד על הסתרת האלוקות, שכך נברא באופן שמעלים ומסתיר את מציאות ה', וכמו שכתוב (ישעיה מה, טו) "אכן אתה א-ל מסתתר", שהשי"ת לא גילה את עצמו בכריאה, כיוון שרוצה שדווקא מתוך ההסתרה יגלו בני"א את האמונה בעולם. ולכן אין האדם יכול להגיע לאמונה אמיתית מלימוד בפעם אחד, אלא צריך לעבוד הרבה עד שמגיעים לזה. ונמצא שדברי החינוך מכוונים ביותר בעניין מצוות חג הפסח, שבאים לקבוע את ה'עמוד גדול בתורתנו' שהיא יסוד האמונה, ובזה ביותר צריך עוד ועוד פעולות עד אין מספר כדי שהאדם יפעל כפי פעולותיו עד שיגיע לאמונה אמיתית.

וזה מה שאנו עושים כעת כל היום, שעסוקים בביעור חמץ, בפרטים כאלו וכאלו, ומוסיפים הידורים על גבי הידורים, וכדאיתא כבר בשו"ע (או"ח סמ"ג, ו) שנהגו לגרר הכתלים והכסאות שנגע בהם חמץ, ויש להם על מה שיסמוכו". וכל פעולה כזו מכנים לנפש האדם עוד אמונה ועוד קשר עם השי"ת, שיוכל לחיות עם אמונה זו בכל תהלוכותיו.

וידוע בעניין זה המסופר על הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע שכאשר חזר מנסיעתו הראשונה לרבו הרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע, שאלו חותנו: מה שמעת אצל הרבי, ענה לו: "אז ס'איז דא א גאט אויף די וועלט". לעג לו חותנו באמרו: האם בשביל זה צריך רבו, הרי היהודיה הכי פשוטה ונחותה, המשרתת בביתנו, יודעת זאת.

וקראו למשרתת ושאלוה, וענתה: וודאי אני יודעת שיש בורא לעולם. ענה הרה"ק מבארדיטשוב: "זי זאגט און איך ווייס".

אפשר לומר אמונה, אבל על אמונה כזו אומר הרמב"ם 'השיאך השקר'. אתה יכול לומר 'ס'איז דא א גאט אויף די וועלט' אבל זה שקר, זה בלי השרשה וקביעה אמיתית בחיים. כאשר מגיעים לרגע של ניסיון שבו נצרך האדם לברר בעצמו אם הוא באמת נתון ביד ה' לגמרי או שיש עוד דברים אחרים בעולם, או אז נבחנת האמונה, כי האמונה האמיתית היא זו שהאדם מאמין שהכל בכל מכל כל ביד ה', בלי שום דבר אחר כלל, "אשר לו הכח והממשלה בעליונים ובתחתונים לעשות בהם כרצונו" (לשם ייחוד לפני הנחם מפילין), ואמונה כזו אינה יכולה להיקנות בניקל, אלא צריך לעבוד על זה הרבה, והכח לזה הוא מהארת יציאת מצרים המושפעת בפסח.

ובספה"ק דרך פקודך להרה"ק הבני יששכר זי"ע - שבכלל ראוי מאוד ללמוד ספר זה כהכנה לפסח, שמבאר שם בארוכה כל מצוות החג, פסח מצה וחמץ מפשטותם ועד לעומקם באופן נפלא - מוצא איך כל י"ג עיקרי האמונה נכללים בסיפור יציאת מצרים, יעו"ש. ונמצא שהכח של סיפור יציאת מצרים הוא להביא אותנו לחיזוק בכל פרט באמונה הנצרך ליהודי. האמונה היא עמוק עמוק מני ים, אין לה סוף ותכלית, וכדברי הרמב"ם שאי אפשר לקנות זאת בלימוד שטחי גרידא, אלא צריך לעמול ולהתייגע בזה, וכמו כן להתבונן בחיים ובמעשים שלנו עד כמה הם מתאימים לרוח האמונה השלימה.

השמחה בהכנות לחג - כשיודעים שבכל פעולה זוכים להתקרב יותר אל ה'

הזכרנו לעיל מדברי הקדושת לוי שהעיקר בעבודת היו"ט הוא הכוונה והשמחה במצוות היום. וגם בעניין זה מתייחד חג הפסח, כי הנה התניא (פרק מו) - באותו עניין של יציאת מצרים שבכל יום ויום הנ"ל - מבאר אופן של אהבת ה' בבחינה של "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם" (משלי כו, יט), שכמו שכשאדם אוהב את חברו עי"ז מעורר אצל הלה שגם כן יאהב אותו, וכל שכן כאשר מלך גדול מקרב אדם פשוט ומרומם אותו לעילא ולעילא, שאז וודאי מתעורר עי"ז אהבה גדולה אצל אותו

אדם נחות אל המלך שקירבו כ"כ, והנה השי"ת הוא מלך מלכי המלכים, ואין ערוך לגדולתו, "גדול ה' ומהולל מאוד ולגדולתו אין חקר", לא שייך לתאר ולשער את גדלות ה', והוא לקח את בני ישראל שהיו במקום הכי שפל בעולם, במצרים ערוות הארץ, וקירבם אליו ונתן להם התורה והמצוות שעל ידם בני דבקים בהשי"ת בקרבה העליונה ביותר, "אתה בחרתנו מכל העמים, אהבת אותנו ורצית בנו ורוממתנו מכל הלשונות, וקרבתנו מלכנו לעבודתך". וממילא כאשר היהודי מתבונן בזה מתעורר לאהבה עצומה אל ה', על אשר גילה עלינו אהבה גדולה כל כך.

וא"כ בראש כל מועדת נישא חג הפסח בעניין זה של התעוררות האהבה אל ה', שבחג הזה גילה השי"ת את גודל אהבתו אלינו, וממילא מתעוררת האהבה בבחינת 'כמים הפנים לפנים', ואכן ידוע מספיה"ק שאור הפסח הוא בבחינת החסד והאהבה. וממילא עי"ז עוסקים בהכנה ליו"ט ומגיעים ליו"ט עצמו בשמחה של מצוה גדולה, שמכירים באושר הגדול שיש לנו שאנו זוכים לקיים מצוות, שעל ידם זוכים לקרבת ה' גדולה כל כך.

זה אמנם לא דבר פשוט, כי בימים אלו עסוקים בכל כך הרבה פעולות וטרדות שמטריחים את האדם, אבל כשמתבוננים הרי יודעים שבכל הפעולות הללו זוכים להכנים בבית את אור היו"ט הגדול, וממילא עושים את כל ההכנות הללו באופן של שמחה.

והרי זה בעצם כל התכלית של היו"ט, שהשי"ת רוצה לקרב את בני ישראל, והיינו שדורש את טובתם ורוצה את אושרם, וכמאמר הכתוב (דברים י, יג) "לשמר את מצות ה' ואת חקתיו אשר אנכי מצוך היום לטוב לך", השי"ת אומר לאדם, אני נותן לך את המצוות 'לטוב לך'. וכן נאמר (שם ו, כד) "ויצונו ה' לעשות את כל החקים האלה ליראה את ה' אלקינו לטוב לנו כל הימים לחיתנו כהיום הזה". זה כל רצונו של השי"ת במתן התורה והמצוות לבני, לטוב להם כל הימים.

והתבוננות זו במה ש'קרבתנו מלכנו לעבודתך', מעוררת את האדם להגיע להתעוררות של אהבת ה'. וכפי שמוסיף שם התניא לפרש את סדר

ברכות קריאת שמע בתפילת שחרית, שמתחילים בברכת 'יוצר אור' לומר את גדלות ה', שמלאכים ושרפים וחיות הקודש כולם משבחים ומהללים את שמו, ואת גדלות הבריאה שעשה, והוא בכל גדלותו עשה את הבריאה הגדולה הזו רק למען בני ישראל, וכמו שאומרים בברכת 'אהבת עולם', "אהבת עולם אהבתנו ה' אלוקינו חמלה גדולה ויתירה חמלת עלינו" וכו', ומזה מגיעים ל"ואהבת את ה' אלוקיך", שיהודי רואה שה' עם כל גדולתו בחר בנו ורצה אותנו ונתן לנו את התורה והמצוות לתכלית זו, הרי הוא מתעורר לאהבה גדולה אל ה', "בכל לבבך", להפקיר את כל שאר העניינים שהוא קשור אליהם ולדבוק רק בה'.

וכמו שפירש הספורנו (דניס ו, ה) "'ואהבת', תשמח לעשות דבר שייטב בעיניו כאשר תבין שאין תכלית נכבד כזה", שזהו הדבר הכי גדול בעולם שזוכים, לקיים את מצוות ה', ומזה באים לשמחה גדולה.

צריך להאמין באמונה שלמה שאכן קיום המצוות הוא 'לטוב לך', ואף שלא תמיד רואים זאת בעולם הזה, כי אין אנו יכולים לראות בעיניים הגשמיות והפשוטות שלנו את מעלת המצוות, אבל זה וודאי כך, ובכל פרט ופרט שעושים לשם מצוה, להכנה ליו"ט, עוד משהו של ביעור חמץ ועוד משהו, זוכים להתקרב יותר אל השי"ת, וכאשר מתבוננים בזה עושים את כל המטלות ביתר אהבה ושמחה.

כל יהודי שיעסוק בהכנה ליו"ט, יוכל לצאת מהיו"ט עם דברים גדולים, צריך לדעת שלא תמיד רואים בחוש את תולדת היו"ט, וכנ"ל, אבל אנו מאמינים בזה באמונה שלימה. ומובא בשם הרה"ק החידושי הרי"מ זי"ע שהפליא מאוד את מנהגו של הגה"ק הנודע ביהודה זי"ע שכאשר פתחו את הדלת ל'שפוך חמתך' היה יוצא עם גרות דולקות כדי ללוות את אליהו הנביא ז"ל, ואמר החידושי הרי"מ שאין זה בהכרח שהיה לנודע ביהודה גילוי אליהו, אלא היה זה מגודל אמונתו החושית שאכן אליהו הנביא נמצא כאן, עד שהלך ללוותו כאילו הוא רואה אותו בפועל ממש.

וכן בכל ההשפעות הרוחניות שזוכים להם בפסח שכוודאי הם נשפעים עלינו, והרגשה מסוימת הרי יש לכל אחד ואחד, אולם קשה להכיר את ההשפעה בשלימותה,

אבל אנו מאמינים באמונה שלימה שכל אחד לפי הכוחות שהוא מכניס, הוא מוציא פירות גדולים ויוצא עם כוחות אחרים בנפשו, ומתמלא באמונה, ובקבלת עול מלכות שמים, ומכאן יוצאים הלאה לספירת העומר שזהו הכנה לקבל דרגה גדולה יותר בקבלת התורה, בבחינת "ילכו מחיל אל חיל". ויהי רצון שנזכה לקיים את מצוות הפסח כהלכתו בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

